

## **Posudek disertační práce Dany Nývtové *Femme fatale české avantgardy?* Marie Majerová z pohledu genderu**

Tématem disertační práce je život a dílo spisovatelky Marie Majerové v prvních třech desetiletích 20. století nahlížené optikou genderu. Marie Majerová se stala po nástupu komunistického režimu osobností, jejíž jméno patřilo k povinné výbavě učebnic a maturitních otázek. Spisovatelčin vstup do literárního kánonu byl provázen ideologizací jejího díla a mytologizací, ba dokonce falzifikací jejího života tam, kde příliš nekorespondoval s nároky kladenými na „učebnicovou“ komunistickou spisovatelku. Marie Majerová byla nanejvýš vhodným příkladem takové spisovatelky díky svému „dobrému“ původu, „proletářskému“ myšlení a tvorbě. Nepodstatný „škraloup“ na její image představovalo v tomto kontextu vyloučení z KSČ v roce 1929.

Disertační práce je rozčleněna do šesti logických celků, z nichž první lze považovat za úvod a poslední za závěr. V úvodu je přesně vymezen cíl práce, kontext, v němž se bude pohybovat, metodologie a rozvržení do jednotlivých částí. Autorka zvolila problémový přístup k analýze spisovatelčina života a tvorby místo tradičnějšího chronologického či tématického, což je třeba ocenit, neboť se jedná o přístup skrývající, zejména pro začátečníka, četná úskalí. V tomto případě se však jeví jako nejvhodnější, protože umožňuje pohlédnout na život a dílo Marie Majerové z různých úhlů pohledu. Autorka zvolila jako základní metodologický přístup genderovou analýzu, která umožňuje „jiný“ pohled na zkoumanou problematiku, respektive „jiný“ pohled na „kanonizovanou“ komunistickou spisovatelku.

Autorka si vytkla v úvodu práce dva základní cíle: zkonstruovat nový pohled na Marii Majerovou a oprostít její život a dílo od ideologických konotací, mystifikací a falzifikací uplynulých desetiletí a ověřit možnosti využití zahraničních feministických teorií v českém prostředí. K naplnění obou cílů bylo především třeba pochopit historický a ideologický kontext, v němž se vyvíjela spisovatelčina osobnost a dílo. Uchopit historický a ideologický kontext není vůbec snadné, a to ani pro zkušenou historičku/zkušeného historika ženského hnutí první poloviny 20. století. Základním předpokladem je dokonalá orientace v dobových archivních a tištěných pramenech a hlubší znalost peripetií historického vývoje. Autorka prokázala schopnost vyhledat relevantní prameny, pracovat s nimi a interpretovat je na pozadí historie. Pochopila složitý organizační a ideologický vývoj českého, resp. československého ženského hnutí od přelomu 19. a 20. století, který vyvrcholil definitivním rozchodem jeho

sociálně demokratického a komunistického křídla v letech 1919–1921. Zvládla rovněž úskalí implementace feministických teorií s kořeny v odlišných politických a kulturních kontextech do českého prostředí, pro něž jsou – zůstaneme-li u ženského hnutí – typická četná specifika, z nichž je třeba na prvním místě zmínit paradigma o spolupráci žen a mužů při řešení ženské otázky.

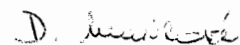
Doktorandka postupovala při řešení cílů práce systematicky a se znalostí kontextu, metodologie a nezbytné faktografie. Mé výhrady k textu jsou pouze drobné a nic nemění na jeho kladném hodnocení. Hlubší rozbor by si zcela jistě zasloužila problematika dvojího zatížení žen a jeho důsledků pro svobodu žen (s. 119an). Méně poučený čtenář by mohl z textu vyvodit, že koncept řešení dvojího zatížení žen založený na kolektivní péči o děti a o domácnost je komunistickým „výmyslem.“ Ve skutečnosti je produktem marxistického myšlení rozvinutého v politické praxi sociálně demokratických ženských organizací, které si s růstem počtu dělnic v továrnách uvědomovaly nutnost řešit problém ženské svobody v kontextu spojení profese a mateřství. V tomto prostředí vznikl samotný pojem dvojí (někdy se dokonce hovoří o trojím zatížení – profese, mateřství, veřejná činnost) zatížení žen. Problematiku dvojího (trojího) zatížení žen řešily v teoretické (méně již v praktické rovině) paralelně oba ideologicky odlišné proudy ženského hnutí – sociálně demokratický a později rovněž komunistický. Shodně ovšem zdůrazňovaly důležitou roli státu při řešení dvojího zatížení žen a význam kolektivní péče o domácnost a děti pro osvobození ženy.

Práce přináší řadu zajímavých výsledků včetně nezbytného zobecnění zkoumané problematiky. Přínos doktorandky je zcela nesporný; v odborných textech publikovaných na našem území do roku 1989 neexistuje práce, která by se věnovala životu a dílu Marie Majerové bez ideologické a mytizující konotace, v posledních dvaceti letech upadla takřka do zapomnění, nemluvě o využití nových metodologických postupů (genderová analýza, feministické teorie). V tomto ohledu je posuzovaná disertační práce vskutku „pionýrským“ počinem zasluhujícím ocenění. Doktorandka splnila oba cíle vytčené v úvodu práce. Zkonstruovala nový pohled na Marii Majerovou, oprostila její život a dílo od ideologických konotací, mystifikací a falzifikací poválečných desetiletí a prokázala možnost uplatnění zahraničních feministických teorií v českém prostředí. Nesporným je rovněž přínos pro rozvoj dějin a teorie literatury, genderová studia a v neposlední řadě pro historii českého, resp. československého ženského hnutí. Pro nesporné obsahové kvality by bylo vhodné uvažovat o publikování práce v některém z odborných periodik.

Formální úprava textu a jeho jazyková stránka odpovídají nárokům kladeným na disertační práce. Drobné chyby a překlepy (např. na straně 12 autorka hovoří v textu o knize Ludmily Mourkové a v poznámkách č. 25 a 26 na téže straně ji cituje jako J. Mourkovou. Předpokládám, že se jedná o jednu a tutéž osobu: Jarmilu Mourkovou, autorku řady prací z dějin literatury) nijak nesnižují hodnotu textu.

Práci hodnotím po obsahové i formální stránce kladně a doporučuji ji k obhajobě.

V Praze 27. dubna 2009



PhDr. Dana Musilová, CSc.